

Kondycja finansowa przedsiębiorstw w Polsce

Październik 1994

Ewa Czerwińska

Raport

Nr 63

Powodzenie polskich przemian ustrojowych i odzyskiwanie przez gospodarkę polską podstaw do długofalowego wzrostu gospodarczego zależy od kondycji podstawowych podmiotów gospodarczych, jakimi są przedsiębiorstwa. W 1993 roku można zaobserwować wyraźną poprawę kondycji finansowej przedsiębiorstw, pogłębioną w miesiącach styczni-kwiecień 1994 roku. W okresie tym wzrósł wskaźnik rentowności, a wynik finansowy netto stał się dodatni. Utrzymuje się tendencja wzrostu produkcji sprzedanej. Jednak sytuacja firm ulega wahaniom okresowym, wydaje się głównie o charakterze popytowym. Mimo że od połowy 1991 roku ogólny trend wskaźnika koniunktury jest stale rosnący, pod znakiem zapytania znajduje się możliwość uruchomienia podażowych czynników wzrostu gospodarczego. Sytuacja ta może zagrażać w dłuższym okresie trwałej tendencji wzrostu gospodarczego.

Powodzenie polskich przemian ustrojowych i odzyskiwanie przez gospodarkę polską podstaw do długofalowego wzrostu gospodarczego zależy od kondycji podstawowych podmiotów gospodarczych, jakimi są przedsiębiorstwa.

W końcu 1990 roku istniało w Polsce 8441 przedsiębiorstw państwowych. W ciągu trzech lat przekształcono 4381 zakładów (56% ogółu przedsiębiorstw), doprowadzając do ukształtowania w gospodarce narodowej dwóch sektorów własnościowych: publicznego i prywatnego. W ramach sektora publicznego znajdują się spółki Skarbu Państwa działające według prawa handlowego. Strukturę własnościową podmiotów gospodarki narodowej przedstawia schemat w załączniku nr 1, a ścieżkę prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych pokazuje schemat w załączniku nr 2.

Najbardziej skuteczną z punktu widzenia liczby przekształconych podmiotów jest ścieżka likwidacyjna procesu prywatyzacji. Do końca 1992 roku rozpoczęto przekształcenia tą drogą w 1568 przedsiębiorstwach. Wśród likwidowanych przedsiębiorstw dominują firmy małe, zatrudniające do 200 pracowników. Stanowią one ponad 60% podmiotów w tej grupie. Natomiast firmy stosunkowo duże, zatrudniające ponad 500 pracowników, stanowią jedynie 14% przekształcanych drogą likwidacyjną¹.

Struktura branżowa likwidowanych przedsiębiorstw praktycznie nie ulega zmianie od początku 1991 roku: większość z nich to przedsiębiorstwa budowlane, przemysłowe i rolnicze. Odbiciem pogłębiającego się kryzysu finansowego przedsiębiorstw przemysłowych i rolniczych jest fakt, że dominują one w prywatyzacji upadłościowej. W likwidacji w celu prywatyzacji dominują natomiast przedsiębiorstwa budowlane. W przypadku prywatyzacji likwidacyjnej wyraźnie dominuje jedna forma przekształceń - leasing (oddanie mienia do odpłatnego korzystania). Jest to najczęściej wynikiem aspiracji załóg do wykupu mienia lub przynajmniej uczestnictwa w procesie jego prywatyzacji.

Drugą co do liczebności grupę przekształconych przedsiębiorstw stanowią jednoosobowe spółki Skarbu Państwa (527 - stan na 31.12.1993 r.), z których tylko część została sprywatyzowana drogą kapitałową (99 - stan na 31.12.1993 r.)² W 1992 roku najczęściej wykorzystywano metodę publicznego zaproszenia do rokowań w celu sprzedaży dużych pakietów akcji inwestorom strategicznym. Obserwacja prywatyzacji kapitałowej wskazuje wyraźnie na ograniczanie liczby podmiotów prywatyzowanych w drodze oferty publicznej.

W wyniku tych przekształceń zmieniła się gospodarcza struktura Polski. Udział sektora prywatnego w tworzeniu produktu krajowego brutto osiągnął w 1992 roku (w cenach stałych z 1990 r.) blisko 50% (49,7%), a w zatrudnieniu -54,6% (Rocznik Sta-

¹ W. Karpińska-Mizielińska, T. Smuga "Wpływ prywatyzacji na funkcjonowanie przedsiębiorstw" "Gospodarka Narodowa" nr 7/93

² Dane MPW w: "Spółki Skarbu Państwa" nr 2/94, marzec 1994 r.

tystyczny GUS 1993, s. XLIX i L). Na koniec września 1993 roku, udział pracujących w sektorze prywatnym wynosił 59,9%, natomiast udział sektora prywatnego w liczbie pracujących poza rolnictwem wzrósł z 31,2% w roku 1989 do 46,2% w roku 1993 ("Tendencje", Życie Gospodarcze nr 45/93, nr 20/94).

I. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw polskich w przekroju działowym i sektorowym

Sytuacja ekonomiczna badanych przedsiębiorstw jest analizowana za pomocą następujących wskaźników efektywności gospodarowania (*"Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 1993", GUS, Warszawa 1994 r.*)

- *rentowności przychodu (obrotu), czyli relacji wyniku finansowego brutto do przychodu ogółem,*
- *zyskowności netto (relacja wyniku finansowego netto na 1000 zł przychodów ogółem),*
- *poziomu kosztów (relacja kosztów uzyskania przychodów ogółem do przychodów ogółem),*
- *płynności (relacja środków pieniężnych, łącznie z krótkoterminowymi papierami wartościowymi do sumy kredytów i zobowiązań krótkoterminowych),*
- *rentowności brutto (relacja wyniku finansowego brutto, czyli przed opodatkowaniem do kosztu uzyskania przychodów).*

Wybrane wskaźniki charakteryzujące sytuację finansową: podmiotów gospodarczych badanych przez GUS w 1992 r. i 1993 r. pokazuje tablica 1:

Tab. 1 -

Wyniki finansów podmiotów gospodarczych w 1992 i 1993 r.

Wyszczególnienie	1992	1993 I-XI
Wskaźnik poziomu kosztów w %	96,8	95,7
Udział obciążeń w wyniku finansowym brutto w %	172,7	90,8
Wskaźnik rentowności w %	2,2	3,8
Wskaźnik zyskowności	-15	3
Płynność finansowa w %	20,7	18,4

Źródło: *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 1993 r.* "Rzeczpospolita" 31/1994.

W przekroju sektorowym wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w 1993 roku wyglądały następująco:

Tab. 2. Wskaźniki finansowe podmiotów gospodarczych w 1993 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor publicz.	Sektor prywat.
Wskaźnik poziomu kosztów w %	96,1	94,1	96,6
Wskaźnik rentowności obrotu	2,8	3,7	0,9
Wskaźnik rentowności w %	2,9	3,9	1
Wskaźnik zyskowności	-5	-5	-4
Płynność finansowa w %	16,8	15,5	20,3

Źródło: *"Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych I-IV kwartał 1993 r."* GUS, Warszawa 1994 r.

W przekroju działowym wyniki finansowe podmiotów gospodarczych kształtowały się następująco:

Tab.3. Wskaźniki finansowe podmiotów gospodarczych według działów sektorów gospodarki narodowej w okresie styczeń - listopad 1993 r.

Wyszczególnienie	Jednostki objęte badaniem	liczba	udział w przychodach	Udział jednostek ze stratą brutto w przychodach ogółem	Udział kredytów preterminowanych w kredytach ogółem	Wskaźnik rentowności	Wskaźnik zyskowności w zł	Relacja zobowiązań ¹ do należności ¹ w %					
									w %				
									a	b	c	d	e
Ogółem	a	19265	100.0	23.7	7.6	3.8	3	83.9					
	b	6923	67.4	21.6	9.6	5.0	4	77.4					
	c	12342	32.6	27.9	5.2	1.5	2	103.3					
	d	5805	$\frac{10.2^2}{31.3^3}$	32.5	3.1	-0.1	-6	132.4					
w tym:													
Przemysł	a	6484	100.0	24.9	10.2	4.0	-5	86.3					
	b	3007	78.7	21.2	11.3	4.7	-6	83.2					
	c	3477	21.3	38.5	7.5	1.4	0	102.7					
Budownictwo	a	2549	100.0	22.4	8.1	2.8	-0	51.1					
	b	986	40.0	30.9	11.8	0.3	-33	40.4					
	c	1563	60.0	16.8	5.9	4.6	22	60.5					
Transport	a	1206	100.0	52.7	1.1	1.1	-19	69.3					
	b	648	85.0	59.1	0.2	0.5	-27	64.4					
	c	558	15.0	16.7	12.9	5.0	26	92.8					
Łączność	a	26	100.0	28.0	0.1	36.4	153	53.6					
	b	6	97.4	28.2	—	39.6	168	46.1					
	c	20	2.6	20.5	11.1	-27.0	-396	264.1					
Handel	a	5231	100.0	17.5	10.3	2.3	11	97.4					
	b	542	46.0	9.5	7.6	3.2	15	82.0					
	c	4689	54.0	24.4	11.3	1.6	7	121.1					
Gospodarka komunalna	a	881	100.0	10.3	0.1	8.6	45	47.6					
	b	710	92.5	10.0	—	8.7	46	48.1					
	c	171	7.5	13.4	4.6	6.9	37	37.1					

1 Z tytułu dostaw, robót i usług. 2 W przychodach ogółem. 3 W przychodach sektora prywatnego.

Źródło: Sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju w 1993 r. "Rzeczpospolita", 31/1994.

Wyniki te pokazują zwłaszcza szczególnie trudną sytuację sektora spółdzielczego w zakresie rentowności i zyskowności produkcji oraz płynności finansowej. Wyniki przedsiębiorstw spółdzielczych wpływają na ocenę wyników całego sektora prywatnego.

Na osiągnięty w 1993 roku **wynik finansowy brutto** podmiotów gospodarczych w przemyśle (zatrudniających powyżej 50 pracowników) złożył się dodatni wynik przemysłu przetwórczego w wysokości 36,74 Mn zł oraz ujemny wynik przemysłu wydobywczego -4,13 bln zł. Wynik finansowy brutto w wysokości 32,61 bln zł w 1993 r. w przemyśle był rezultatem uzyskanego przez 57,5% przedsiębiorstw wyniku dodatniego w wysokości 86,91 bln zł oraz strat poniesionych przez 42,5% przedsiębiorstw w wysokości 54,30 bln zł. W stosunku do 1992 roku zmniejszyła się liczba przedsiębiorstw wykazujących stratę brutto. Trzeba jednak pamiętać, że 1992 rok był rokiem, w którym odnotowano bardzo niski poziom osiągniętego zysku brutto w przemyśle: 13,26 bln zł; Dla porównania, poziom wyniku finansowego brutto w 1991 roku wynosił 32,58 bln zł, a więc prawie tyle co w 1993 roku. W 1993 roku zmniejszyła się też o 3 w przemyśle liczba gałęzi o ujemnym wyniku finansowym brutto. Zmiana wyniku ujemnego na dodatni nastąpiła w hutnictwie żelaza, przemyśle precyzyjnym oraz przemyśle drzewnym, natomiast zmiana wyniku z dodatniego na ujemny nastąpiła w przemyśle szklarskim. Pomimo nadal utrzymującego się ujemnego wyniku finansowego brutto, jego skala zmniejszyła się w przemysłach: węglowym, elektrotechnicznym, elektrycznym, włókienniczym, natomiast pogorszenie wyniku finansowego nastąpiło w 6 gałęziach przemysłu: metali nieżelaznych, środków transportu, szklarskim, maszynowym, metalowym i skórzanym (patrz załącznik nr 3). W dziedzinie produkcji środków transportu najgorsze wyniki finansowe brutto na 1000 zł przychodów (rentowności przychodu), a więc straty przy sprzedaży, miał przemysł ciągników i przemysł okrętowy (odpowiednio: -450 zł i -302 zł), a w grupie przemysłu metalowego - przemysł odlewniczy (-51 zł).

Wskaźnik rentowności brutto w przemyśle wyniósł w 1993 roku 2,8% i był o 1,3 punktu procentowego wyższy niż w 1992 roku. Najwyższą rentowność uzyskały przemysły: metali nieżelaznych (12,0%), energetyczny (11,9%), paliw (10,8%), ceramiki szlachetnej (10,0%). Natomiast najniższą rentowność odnotowały przemysły: skórzany (-13,0%), środków transportu (-9,0%), węglowy (-7%) - patrz załącznik nr 4. W odniesieniu do gałęzi przemysłu węglowego deficytowość dotyczy tylko wydobycia węgla kamiennego i faktycznie jest tam większa niż w gałęzi przemysłu skózanego³.

Dla charakterystyki działalności przedsiębiorstw ważne są również **wskaźniki dynamiki produkcji sprzedanej**. W kwietniu 1994 roku produkcja sprzedana prze-

³ Dane CUP, "Rzeczpospolita" nr 142/1994.

mysłu była o 8,6% wyższa niż przed rokiem. Wysoki wzrost w stosunku do kwietnia ub. roku odnotowano w działalności przetwórczej - o 10,2% i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę - o 8,0%, natomiast w górnictwie i kopalnictwie wystąpił spadek o 6,0%. W porównaniu z przeciętnym miesięcznym poziomem w 1992 roku produkcja przemysłowa w Polsce była wyższa o 12,2% (dane GUS). Również w okresie styczeń - maj 1994 roku tempo wzrostu produkcji sprzedanej było szybsze niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Wzrost ten wyniósł 10,1%, nie licząc małych jednostek gospodarczych zatrudniających poniżej 5 osób. Również wydajność pracy wzrosła w tym okresie o ponad 13%⁴.

W 1994 roku wyniki finansowe przedsiębiorstw uległy na ogół poprawie w stosunku do **1993** roku. W okresie styczeń - kwiecień, w porównaniu z tym samym okresem roku ubiegłego, przychody przedsiębiorstw ogółem były wyższe o 23,7%, a koszty ich uzyskania o 22,5%. Udział kosztów w przychodach ogółem obniżył się z 96,4% do 95,5%, rentowność wyniosła 4,8%, wobec 3,4% w roku ubiegłym, a zyskowność 16 zł (przed rokiem były to 3 zł straty). W okresie pierwszych pięciu miesięcy 1994 roku zwiększyła się w stosunku do końca roku ubiegłego liczba grup przedsiębiorstw osiągających wskaźnik rentowności netto na poziomie wyższym niż 5%, a zmniejszyła się liczba grup przedsiębiorstw o ujemnej rentowności obrotu, a więc osiągających straty na sprzedaży.

⁴ *Raport o stanie polskiego przemysłu w roku 1993*, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Warszawa, czerwiec 1994 r.

Zestawienie strat i zysków netto na 100 zł sprzedaży w poszczególnych grupach przedsiębiorstw po pięciu miesiącach 1994 r.⁵

Jednak według informacji NBP, w końcu kwietnia 1994 r. 5919 podmiotów gospodarczych nie posiadało zdolności kredytowej, gdy w grudniu 1993 r. takich podmiotów było 5764. Według Raportu MPiH całkowite zadłużenie jednostek przemysłowych na koniec grudnia 1993 roku wyniosło 486,8 bln zł i uległo zwiększeniu w stosunku do stanu na koniec 1992 roku o 42,8%. Na wykazane wyżej zadłużenie złożyły się kredyty i pożyczki w wysokości 150,7 bln zł (dynamika 142,1%) oraz zobowiązania w wysokości 335,7 bln zł (dynamika 143%), w tym w przybliżeniu połowa to zobowiązania wobec budżetu państwa i ZUS, pozostałe - to zobowiązania z tytułu dostaw robót i usług. Zadłużenia przeterminowane stanowiły 17,5% ogółu zadłużeń. Wskaźnik udziału zadłużenia w produkcji sprzedanej przemysłu wzrósł z 28,2% w 1989 roku do 47% w 1993 r., tj. prawie do połowy rocznej wartości produkcji sprze-

⁵ Antoni Kowalik: *Słabsi zmniejszają strap*, "Rzeczpospolita" nr 213/94 z dn. 13.09 - według analizy Fundacji Edukacji i Badań Bankowych.

danej przemysłu⁶. Zwiększyła się też liczba grup przedsiębiorstw nie dysponujących środkami własnymi w finansowaniu majątku obrotowego.

Analiza wyników finansowych podmiotów gospodarczych wyraźnie wskazuje na rosnącą aktywność przedsiębiorstw i dynamikę produkcji przemysłowej. Przyspieszenie gospodarcze nastąpiło zwłaszcza w ciągu ośmiu miesięcy roku 1994. W sierpniu br. w porównaniu z sierpniem ubiegłego roku produkcja przemysłowa zwiększyła się o 21,2%. w skali miesięcznej było to tempo dotychczas nie notowane. W okresie 8 miesięcy wzrost produkcji wyniósł 12,4%, wobec 4,8% w tym samym okresie roku ubiegłego, przy spadku zatrudnienia o 3,4%. Wydajność pracy na jednego zatrudnionego wzrosła w tym okresie o ok. 16,5%. W okresie styczeń-lipiec br. w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego poprawiła się zdecydowanie sytuacja finansowa przedsiębiorstw. Przychody z całkowitej działalności przedsiębiorstw wzrosły szybciej niż koszty ich uzyskania, co wpłynęło na wysoki przyrost wyniku finansowego brutto (o 58,4% w okresie siedmiu miesięcy 1994 roku, w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego)⁷. Jednak mimo poprawiających się wskaźników finansowych i produkcji, wiele przedsiębiorstw nie posiada wystarczającej płynności finansowej i zdolności kredytowej.

W sektorze prywatnym, mimo gorszych wskaźników rentowności i zyskowności w stosunku do publicznego, dynamika produkcji sprzedanej w 1993 roku (styczeń - grudzień 1992 r. = 100) wyniosła 134,7, przy wielkości tego wskaźnika 93,5 dla sektora publicznego⁸. Różnicę widać również w dziedzinie osiągania wartości dodanej. W 1993 roku wartość dodana w sektorze publicznym (suma wartości dodanej w skali gospodarki narodowej tworzy dochód narodowy) zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o około 3%. Trzeba dodać, że ten spadek był jednak mniejszy niż w 1992 r. (6,6%). Natomiast w sektorze prywatnym nastąpił wzrost wartości dodanej o ok. 10% (w 1992 r. o 11,3%)⁹. Wskazuje to na ekspansję sektora prywatnego. Wniosek ten potwierdzają dodatkowo rosnące wskaźniki zatrudnienia w sektorze prywatnym i malejące - w sektorze publicznym. Mniejsza rentowność w sektorze prywatnym wynika prawdopodobnie z "ucieczki w koszty" dla zmniejszenia opodatkowania.

W wyniku ekspansji sektora prywatnego stale rośnie jego udział w wielkości sprzedanej produkcji poszczególnych działów gospodarki narodowej. Pokazuje to tabela 4:

⁶ "Raport o stanie polskiego przemysłu", MPiH, Warszawa, czerwiec 1994 r.

⁷ "Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej w okresie styczeń - sierpień 1994 r.", CUP, Warszawa, 19 września 1994 r.

⁸ Boss - Gospodarka nr 21/1994, str. 10.

⁹ Boss - Gospodarka nr 24/1994, str. 22.

Tab. 4.
Udział sektora prywatnego w wielkości sprzedaży w % 4 działów
gospodarki narodowej w latach 1989 - 1993

Lata	1989	1990	1991	1992	1993
Przemysł	16,2	18,3	27,0	30,8	37,4
Budownictwo	33,0	41,8	62,2	78,7	85,8
Transport	11,5	14,2	25,2	39,3	44,3
Handel	59,5	63,7	82,8	86,4	87,8

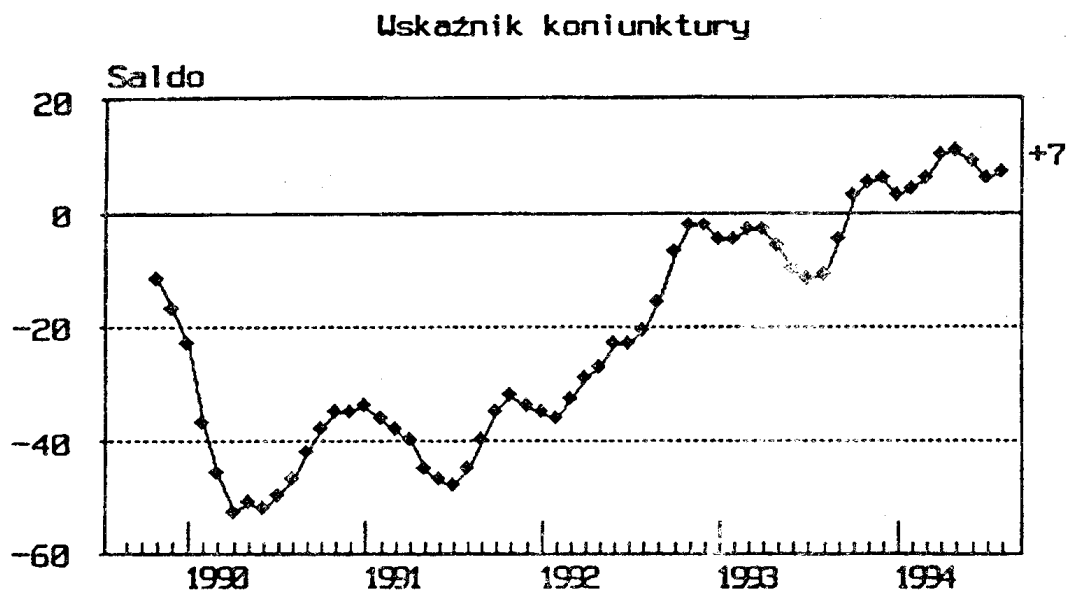
Źródło: *Gospodarka 1989-1994*, "Życie Gospodarcze" nr 20/94, str. 12.

Wskaźnik koniunktury w przedsiębiorstwach przemysłu państwowego w Polsce (badany przez Instytut Rozwoju Gospodarczego SGH) wykazuje wyraźną tendencję rosnącą od połowy 1991 roku, a pod koniec 1993 roku osiągnął wartość dodatnią w postaci salda między odsetkiem odpowiedzi wskazujących na wzrost danej wielkości gospodarczej a odsetkiem wskazującym na jej spadek. W kwietniu 1994 roku saldo to uzyskało wartość 10 punktów procentowych, w lipcu - +6 punktów, a w sierpniu - +7 punktów. Na najniższym poziomie w 1990 roku saldo to wyniosło około 50 ujemnych punktów procentowych. Tendencja poprawy jest więc wyraźna (patrz rysunek 1),

Rysunek 1¹⁰

Wskaźnik koniunktury w przemyśle

Sierpień 1994

Wskaźnik koniunktury w zakresie wielkości produkcji daje tendencję rosnącą i w przewidywaniach na 3-4 miesiące dalej (w stosunku do kwietnia 1994 r.) saldo dochodzi nawet do 20 dodatnich punktów procentowych.

Badania koniunktury prowadzone od października 1992 roku w przemyśle prywatnym potwierdzają tendencje zaobserwowane dla obu sektorów. Od stycznia do września 1993 roku nastąpiła niewielka, ale poprawa koniunktury, przejawiająca się:

- lekkim wzrostem produkcji, w tym na eksport,
- lepszym wykorzystaniem zainstalowanych mocy wytwórczych,
- umiarkowanym wzrostem cen wytwarzanych produktów,
- zmniejszaniem się zapasów gotowych wyrobów,
- poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

Efekty tej poprawy pokazują ogólne wskaźniki koniunktury.

Jednak w miesiącach jesiennych 1993 roku zanotowany został spadek popytu, zatrudnienia, produkcji i wykorzystania mocy produkcyjnych. W okresie sierpień-listopad 1993 roku rosły zapasy produkowanych wyrobów (i płace). W lutym 1994 r. pogorszyła się sytuacja finansowa zakładów i wskaźnik optymizmu. Natomiast w marcu i kwietniu 1994 roku wyniki badań wskazują na dużą poprawę koniunktury,

¹⁰ "Koniunktura w przemyśle", Instytut Rozwoju Gospodarczego SGH, sierpień 1994. Wskaźnik koniunktury jest kombinacją średniej ruchomej sald wielkości produkcji z ostatnich trzech miesięcy oraz średniej ruchomej sald przewidywań co do wielkości produkcji w ciągu następnych 3-4 miesięcy.

wyrażającą się wyższymi wskaźnikami wzrostu produkcji, eksportu i popytu krajowego, lepszym wykorzystaniem mocy produkcyjnych (przewidywany wzrost wskaźnika z 50% do 68%) i dużej poprawy finansowej sytuacji przedsiębiorstw i ogólnego wskaźnika optymizmu {wg prof. E. Gorzelaka).

Natomiast już w maju 1994 roku tempo poprawy ogólnego wskaźnika koniunktury gospodarczej znów wyraźnie osłabło. Wzrósł on zaledwie o 1 punkt procentowy w stosunku do jego wartości z kwietnia tego roku. Jest to prawdopodobnie zapowiedź kolejnego spadku aktywności gospodarki. Potwierdza to wskaźnik wzrostu produkcji w maju, który znacznie spadł i był ujemny, co oznacza, że więcej przedsiębiorstw odnotowało spadek produkcji, niż jej wzrost. Również gorsze niż przed miesiącem są przewidywania przedsiębiorstw co do wielkości produkcji w najbliższych 3-4 miesiącach. Również w najbliższych 3-4 miesiącach przedsiębiorstwa nie przewidują przyspieszonego wzrostu cen, wynikającego ze wzrostu popytu. W kwietniu i maju przedsiębiorstwa odnotowały też wzrost zapasów wyrobów gotowych. Poziom zamówień krajowych od marca 1994 r. utrzymuje się na nie zmienionym poziomie, jednak zarówno w kwietniu, jaki i w maju przedsiębiorstwa spodziewały się zmniejszenia ich napływu. Nie dotyczy to przewidywań produkcji na eksport, które są optymistyczne, chociaż w maju odnotowano znaczne osłabienie tempa wzrostu produkcji eksportowej. W maju 1994 r. przedsiębiorstwa sygnalizowały pogorszenie swej sytuacji finansowej w stosunku do kwietnia i w ciągu 3-4 miesięcy przewidują dalsze pogłębianie się tej tendencji. Tendencje te potwierdzają aktualne informacje GUS: mimo że rentowność przedsiębiorstw jest nadal wyższa niż w tym samym okresie roku ubiegłego, w lipcu spadła z 4,8 do 4,5% , a z 19 do 17 zł na 1000 zł przychodów obniżył się także ich wskaźnik zyskowności

W lipcu, znacznie obniżył się wskaźnik wielkości produkcji i ponownie przyjął wartość ujemną (minus 5%), co oznacza, że więcej było w lipcu przedsiębiorstw odnotowujących spadek produkcji niż przedsiębiorstw odnotowujących jej wzrost, natomiast w sierpniu nieznacznie wzrósł, ale nadal ma wartość ujemną (minus 2%). Wskaźniki wykorzystania mocy produkcyjnych powróciły w sierpniu do poziomu sprzed letniego osłabienia aktywności gospodarczej. W sierpniu przeciętne wykorzystanie mocy produkcyjnych wyniosło 66%, a więc na poziomie maja, gdy w czerwcu spadło do 64%.

W dalszym ciągu utrzymują się optymistyczne przewidywania przedsiębiorstw co do wielkości produkcji w najbliższych 3 - 4 miesiącach. Wskaźnik optymizmu, będący oceną przedsiębiorstw ogólnej sytuacji w kraju poprawia się systematycznie od lutego 1994 roku. Ciągłe przeważa odsetek przedsiębiorstw oceniających zmiany w sytuacji gospodarczej za gorszy, ale różnica pomiędzy odsetkiem przedsiębiorstw

¹¹ "Rzeczpospolita" nr 214/1994, z eta. 14.09.

uznających, że sytuacja w gospodarce pogorszyła się, a odsetkiem przedsiębiorstw oceniających te zmiany pozytywnie wyniosła w maju 1994 r. zaledwie 7 punktów procentowych, podczas gdy rok temu różnica ta wynosiła 51 punktów procentowych. Jednak w lipcu 1994 roku wskaźnik optymizmu wyniósł "0", co oznacza, że zrównał się odsetek przedsiębiorstw uważających, że sytuacja w gospodarce się pogorszyła, z odsetkiem przedsiębiorstw uważających, że sytuacja w gospodarce (niezależnie od oceny sytuacji we własnym przedsiębiorstwie) poprawiła się. Niemniej w sierpniu wskaźnik optymizmu ponownie przyjął wartość ujemną (minus 3%). Jednak systematycznie wzrasta odsetek przedsiębiorstw oceniających sytuację gospodarczą w kraju jako normalną. W lipcu przedsiębiorstw takich było 70%.

Sytuacja **firm** ulega więc wahaniom okresowym, wydaje się głównie o charakterze popytowym. Na przyszłość przedsiębiorstwa przewidują dużą zmienność popytu oscylującą ostatnio na poziomie zerowego salda wskaźnika koniunktury.

Utrzymują się pozytywne tendencje w dziedzinie inwestycji. Od maja 1993 roku systematycznie przybywa przedsiębiorstw zwiększających swe wydatki na maszyny i urządzenia oraz na budowę. Przedsiębiorstwa przewidują utrzymanie się tych tendencji w ciągu najbliższego roku. W przypadku inwestycji w maszyny i urządzenia zanotowano w maju 1994 r. po raz pierwszy dodatnią wartość tego wskaźnika, co oznacza, że było więcej przedsiębiorstw zwiększających wydatki inwestycyjne niż przedsiębiorstw ograniczających te wydatki.

W. porównaniu z I półroczem ubiegłego roku nakłady na zakupy inwestycyjne maszyn i urządzeń wzrosły o 14%, w tym na maszyny z importu o 13,5%, a na maszyny krajowe o **14,7%** (wskaźnik wzrostu ogólnych inwestycji w gospodarce wyniósł w tym czasie 7%). W nakładach inwestycyjnych zmalał udział odsetek od kredytów na nakłady, co by świadczyło, że przedsiębiorstwa w większym stopniu realizują inwestycje ze środków własnych.

Znacznie szybciej rośnie wartość inwestycji w sektorze prywatnym. **Nakłady inwestycyjne sektora prywatnego w I półroczu 1994 roku były (w cenach bieżących) o 86% wyższe niż przed rokiem, a sektora publicznego o 26%¹². Fakt ten potwierdza, że sektor prywatny jest bardziej dynamiczny w gospodarce od sektora publicznego.** Inwestycje sektora prywatnego dominują w budownictwie i handlu, a spośród działów przemysłowych - w produkcji celulozy i papieru, w przemyśle odzieżowym, a także w przemyśle spożywczym.

¹² Boss - Gospodarka nr 34/94 z dn. 24 sierpnia 1994 r., str.15.

II. Analiza wyników ekonomiczno-finansowych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

W spółki prawa handlowego do końca grudnia 1993 roku zostało przekształconych i zarejestrowanych **527** przedsiębiorstw państwowych, w tym 345 przedsiębiorstw w trybie indywidualnym (wg art. 5 Ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych z dnia 13 lipca 1990 r.) i **182** przedsiębiorstwa w trybie prywatyzacji powszechnej (wg art. 6 Ustawy o prywatyzacji). Ponieważ do końca grudnia 1993 roku sprywatyzowano **99** spółek, na dzień 31.12.1993 r. było **428** jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹³. Analiza sytuacji ekonomicznej dotyczy z tego **415** spółek, które nadesłały sprawozdania finansowe (F-01). Pozostałe, bądź nie podlegały jeszcze obowiązkowi sprawozdawczości finansowej, bądź ogłosiły

Sytuację ekonomiczną badanych spółek odzwierciedlają następujące, wybrane wskaźniki efektywności gospodarowania:

- *zyskowność sprzedaży netto (relacja wyniku finansowego netto, czyli po opodatkowaniu, do przychodu pomniejszonego o podatki pośrednie),*
- *rentowność netto (relacja wyniku finansowego netto do kosztu uzyskania przychodów),*
- *rentowność brutto (relacja wyniku finansowego brutto, czyli przed opodatkowaniem do kosztu uzyskania przychodów);*
- *poziom kosztów (udział kosztów w uzyskanym przychodzie);*
- *pokrycie bieżących zobowiązań (cash flow),*
- *spląty bieżących zobowiązań.*

Dwa ostatnie wskaźniki określają płynność finansową spółek. Zestawienie podstawowych wielkości finansowych uzyskanych przez badane spółki w 1993 roku prezentuje tab. 5.

¹³ "Spółki Skarbu Państwa" nr 2/94, MPW, marzec 1994 r.

Tab. 5. Wyniki finansowe jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w 1993 roku.

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	WIELKOŚĆ W MLN ZŁ
1.	przychód ogółem z tego:	264,858,979
2.	przychody ze sprzedaży wyrobów i usług	227,066,479
3.	przychody ze sprzedaży towarów	27,507,884
4.	koszt uzyskania przychodów	248,666,707
5.	podatek obrotowy	18,319,193
6.	inne obciążenia przychodów	45,226
7.	zysk brutto	19,470,157
8.	strata brutto	10,352,294
9.	zyski nadzwyczajne	4,769,949
10.	straty nadzwyczajne	11,653,975
11.	zysk netto	9,271,007
12.	strata netto	12,276,099
13.	zapasy ogółem	49,669,639
14.	należności i roszczenia	51,764,445
15.	środki pieniężne	9,875,936
16.	Zobowiązania ogółem w tym:	79,139,594
17.	z tytułu dostaw, robót i usług	36,472,236
18.	wobec budżetu	16,493,275
19.	nakłady inwestycyjne	16,811,821
20.	koszty ogółem	196,922,441

Źródło: "Spółki Skarbu Państwa" nr 2/1994, MPW, s. 1.

Zestawienie pokazujące wyniki finansowe badanych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w przekroju działowym i gałęziowym znajduje się w załączniku nr 5 (Źródło: "Spółki Skarbu Państwa", nr 2, MPW, marzec 1994, s. 4).

Ogólnie, wskaźnik zyskowności sprzedaży dla wszystkich badanych spółek był w 1993 roku ujemny i wyniósł -1,22%, przy czym o wyniku tym zadecydowały rezultaty gospodarcze osiągnięte w spółkach w IV i I kwartale ubiegłego roku (-1,77%). Za 9 miesięcy 1993 roku wskaźnik zyskowności sprzedaży wyniósł -0,01%. Dla porównania - w 1992 r. wskaźnik ten wyniósł -4,7%. Występuje więc wyraźna tendencja poprawy.

Podobną tendencję można zaobserwować w stosunku do kształtowania się

wskaźnika rentowności netto. Wskaźnik ten za okres 12 miesięcy 1993 roku wyniósł - 1,21%. Uległ więc wyraźnej poprawie w stosunku do wyniku osiągniętego w 1992 r. (-4,6%). W I kwartale wskaźnik ten osiągnął wartość -1,86%, aby po 9 miesiącach wzrosnąć do poziomu -0,01 %.

Natomiast wskaźnik rentowności brutto dla ogółu spółek jest dodatni. W 1993 roku wyniósł 3,67% i wzrósł w stosunku do 1992 r. o dwa punkty procentowe (w 1992 r. wskaźnik ten wyniósł 1,8%).

W 1993 roku zysk brutto wypracowały 264 spółki, zysk netto - 227, a udział kosztu uzyskania przychodu w ogólnym przychodzie w spółkach wyniósł 93,89%. Stratę brutto poniosło w tym czasie 151 spółek, a stratę netto - 188 spółek. Prawie 60% uzyskanych strat zanotowało 10 spółek z najwyższą stratą netto. Wskaźnik pokrycia bieżących zobowiązań kształtował się w tym roku pozytywnie i wyniósł przeciętnie dla ogółu spółek 1,38, natomiast wskaźnik spłaty bieżących zobowiązań był poniżej jedności i wyniósł 0,76. Łączna wartość zaciągniętych kredytów i pożyczek wszystkich jednoosobowych spółek Skarbu Państwa za okres 1993 roku wynosi 38,7 bln zł. Przeterminowane kredyty bankowe i pożyczki stanowiły 11,9% tej sumy. W porównaniu do 9 miesięcy ubiegłego roku nastąpił wzrost tego udziału o ponad 3 punkty procentowe, natomiast o blisko 10 punktów procentowych spadł udział kredytów i pożyczek krótkoterminowych w ogólnej kwocie pobranych kredytów i pożyczek. Około 20% spółek nie zaciągnęło żadnych kredytów i pożyczek, dysponując pełną płynnością finansową. Wśród kredytów i pożyczek zaciągniętych przez spółki dominują kredyty w wysokości od 90 mln do 50 mld zł (dotyczą 58% spółek). W strukturze zobowiązań badanych spółek w 1993 r. największy udział zajmują zobowiązania z tytułu dostaw, robót i usług (46,1%), a więc w stosunku do innych przedsiębiorstw, a zobowiązania wobec budżetu wynoszą 20,8%¹⁴.

Natomiast już trzy pierwsze miesiące 1994 roku, tak samo jak w przypadku ogółu podmiotów gospodarczych, pokazują wyraźną poprawę ogólnej kondycji spółek Skarbu Państwa.

W sferze produkcji materialnej spółki te (422) wypracowały dodatnie wskaźniki finansowe: zyskowność sprzedaży wyniosła w okresie styczeń - marzec 1994 r. 4,85%, rentowność brutto - 9,96%, a rentowność netto - 4,64%. Złożyła się na to głównie poprawa wyników gospodarowania w przemyśle. Zyskowność sprzedaży dla całego przemysłu była dodatnia i wyniosła w tym okresie 5,40%, wskaźnik rentowności brutto - 10,99%, a wskaźnik rentowności netto - 5,09%. Obniżył się również wskaźnik udziału kosztów w uzyskanych przychodach do 89,69%, nawet w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Zyskowność sprzedaży i rentowność netto dla budownictwa były ujemne i wynosiły odpowiednio: -2,76% i -2,79%, rentow-

¹⁴ "Spółki Skarbu Państwa" nr 2/94, MPW, marzec 1994 r.

ność brutto zaś zaledwie +0,23%. Wyniki te w odniesieniu do budownictwa wiążą się z sezonowością cyklu produkcyjnego w tym dziale gospodarki i z tradycyjnie niższą produkcją w tym okresie¹⁵.

Dla ogółu spółek poprawiły się wskaźniki płynności finansowej. Pokazuje to tablica 6:

Tab. 6.

Wskaźniki płynności finansowej w badanych spółkach Skarbu Państwa w 1993 i 1994 r.

Okres	Wskaźnik pokrycia bież. zobow.	Wskaźnik spłaty bieżąc, zobow.
za I kwartał 1993 r.	0,97	0,53
za II kwartały 1993 r.	0,56	0,96
a III kwartały 1993 r.	0,65	1,09
a IV kwartały 1993 r.	0,76	1,38
za I kwartał 1994 r.	0,86	1,46

Źródło: "Spółki Skarbu Państwa" nr 4, MPW, maj 1994 r. s. 4.

Od początku 1994 roku poprawia się więc również kondycja ekonomiczna spółek Skarbu Państwa. Być może ta korzystna tendencja utrzyma się i w następnych kwartałach 1994 roku, jednak trzeba się liczyć z możliwością falowania aktywności gospodarczej w ciągu roku w odniesieniu i do tych podmiotów gospodarczych. Zwraca uwagę, że wskaźnik rentowności brutto w 1992 i **1993 roku był wyższy dla spółek Skarbu Państwa niż dla ogółu przedsiębiorstw przemysłowych, jak również wyższy był wskaźnik dynamiki jego wzrostu** (w 1993 r. w stosunku do 1992 r. - porównaj str. 5).

III. Podsumowanie

Sytuacja finansowa omawianych podmiotów jest zróżnicowana zarówno wśród przedsiębiorstw sektora publicznego, jak i prywatnego. Do 1993 roku we wszystkich typach przedsiębiorstw obserwowano obniżenie rentowności produkcji i spadek zysków przedsiębiorstw. Wpływały na to wielkość przychodów ze sprzedaży i poziom ponoszonych kosztów. Wzrosły te elementy kosztów, na które przedsiębiorstwa nie miały wpływu, tzn. wynikające ze wzrostu urzędowych cen energii i paliw, koszty amortyzacji ze względu na konieczność przeszacowania majątku trwałego, czy kosz-

¹⁵ "Spółki Skarbu Państwa" nr 4, MPW, maj 1994 r.

ty kredytu. Również nie zanotowano spadku udziału kosztów płacowych w całkowitych kosztach działalności. Dodatkowo, w przedsiębiorstwach prywatyzowanych drogą likwidacji sytuację finansową pogarszały spłaty rat z tytułu dzierżawy (leasingu) majątku trwałego. Ogólnie, sytuacja finansowa przedsiębiorstw wynikała z kondycji całej gospodarki (recesja, bariera popytowa, w tym załamanie rynku wschodniego, zatory płatnicze) i konieczności ich dostosowań do wymogów gospodarki rynkowej. Z drugiej strony można sformułować opinię, że prywatyzacja nie wywołała w krótkim okresie szybkiej poprawy wyników finansowych podmiotów gospodarczych. Jednak wyraźnie stanowi czynnik dynamizujący gospodarkę (wysoki wskaźnik dynamiki produkcji sprzedanej i inwestycji sektora prywatnego, wyższy w stosunku do sektora publicznego). W wyniku ekspansji sektora prywatnego stale rośnie jego udział w wielkości sprzedanej produkcji, w tworzeniu dochodu narodowego w ogólnym zatrudnieniu czynników produkcji.

Relatywnie najlepiej (na tle innych podmiotów gospodarczych) kształtowała się sytuacja przedsiębiorstw prywatyzowanych kapitałowo. Firmy te również borykały się z trudnościami wynikającymi z ogólnej sytuacji gospodarki, ale ze względu na swą pozycję finansową uzyskaną wcześniej i stosunkowo dobrą jakość produkcji, łatwiej dostosowywały się do nowych warunków, a załamanie wskaźników ekonomicznych nie było w nich tak głębokie. Dotychczasowa obserwacja działania przedsiębiorstw sprywatyzowanych wykazała również, że wyraźnie lepiej do nowych warunków w gospodarce adaptowały się przedsiębiorstwa małe, o zróżnicowanej produkcji oraz działające na wielu rynkach. Potrafiły szybciej reagować na zmiany dokonujące się na rynku¹⁶.

Dla ogółu przedsiębiorstw można zaobserwować od 1993 roku wyraźną poprawę kondycji finansowej, pogłębioną w miesiącach styczeń-kwiecień 1994 roku. W okresie tym wzrósł wskaźnik rentowności, a wynik finansowy netto stał się dodatni. Utrzymuje się tendencja wzrostu produkcji sprzedanej - mimo jej spadku w kwietniu, w maju 1994 r. wskaźnik wzrostu wyniósł 1,9 w stosunku do poziomu produkcji uzyskanego w poprzednim miesiącu. W lipcu spada jednak rentowność przedsiębiorstw oraz zyskowność sprzedaży. Również jednoosobowe spółki Skarbu Państwa zanotowały w 1993 roku poprawę wyników finansowych, jednak wyraźną dopiero w I kwartale 1994 roku. Nie ma jasności, na ile jest to trwała tendencja.

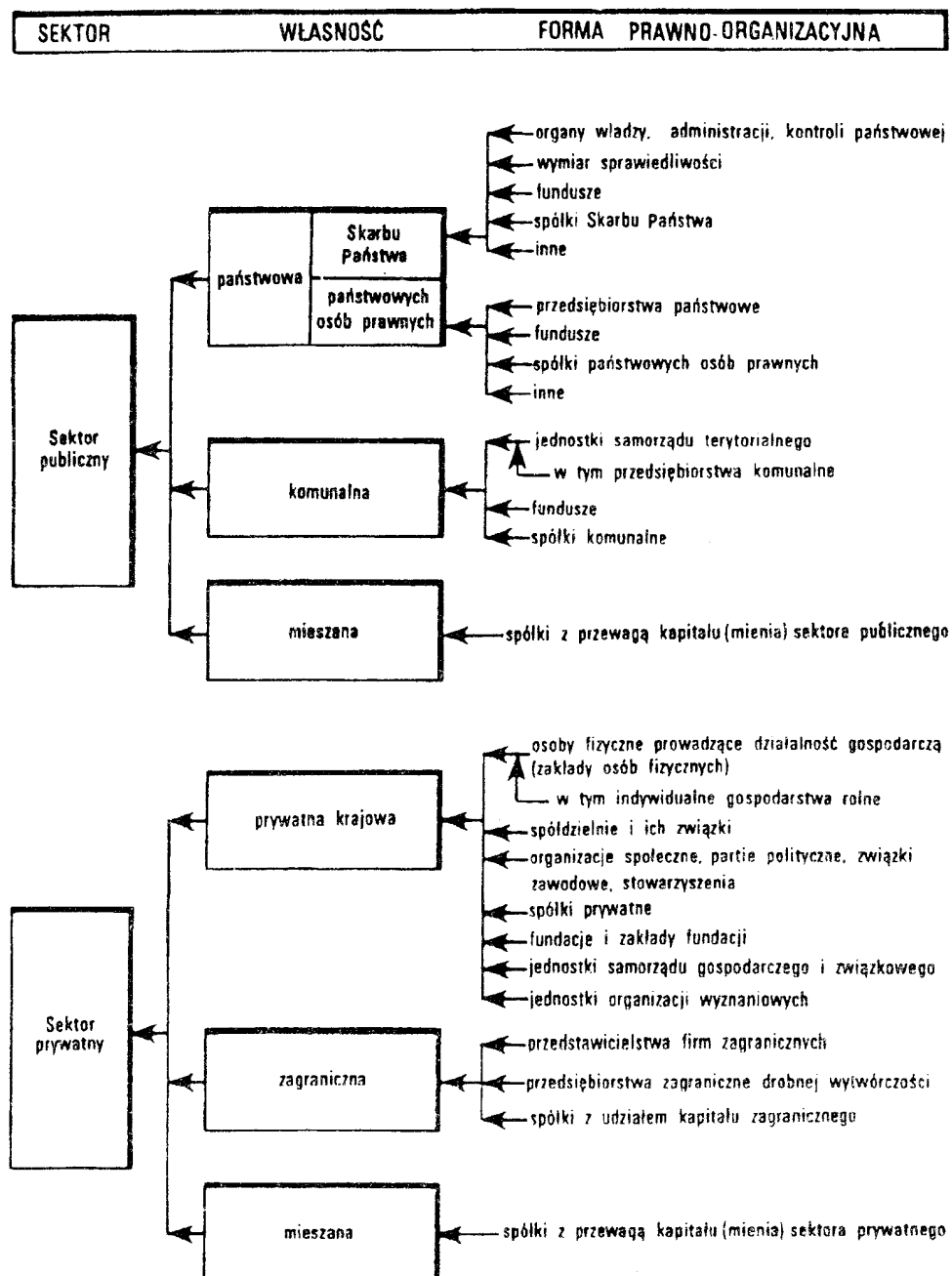
Mimo poprawy wyników finansowych w stosunku do lat 1992 i 1993 sytuacja firm ulega więc wahaniom okresowym, wydaje się głównie o charakterze popytowym. Na przyszłość przedsiębiorstwa przewidują dużą zmienność popytu. Ponieważ przedsiębiorstwa pracują przy nie wykorzystanych w dużym zakresie mocach produkcyjnych, produkcja będzie ulegała kolejnym wahaniom koniunkturalnym, które nie mu-

¹⁶ Patrz W. Karpińska-Mizieińska, T. Smuga: *Wpływ prywatyzacji na funkcjonowanie przedsiębiorstw*, "Gospodarka Narodowa" nr 7/1993 r.

szą wskazywać trwałe tendencje wzrostowe: Pod znakiem zapytania znajdują się bowiem długofalowe, podażowe czynniki wzrostu gospodarczego. W strukturze produkcji sektora prywatnego przewagę stanowią dobra konsumpcyjne (40-52%), a dobra inwestycyjne zawierają się tylko w granicach 10-21%, chociaż nastąpił wzrost nakładów inwestycyjnych w gospodarce w I półroczu 1994 roku w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Nadal jednak występuje brak kredytu i jego wysoka cena, duże podatki, niespójne przepisy gospodarcze, wzrastające zadłużenie przedsiębiorstw. Sytuacja ta może zagrażać w dłuższym okresie trwałej tendencji wzrostu gospodarczego, chociaż ogólnie, od połowy 1991 roku, trend wskaźnika koniunktury jest rosnący. Chwiejność sytuacji podmiotów gospodarczych potwierdza dysproporcja pomiędzy wysoką dynamiką produkcji a wolną poprawą wyników finansowych w sektorze przedsiębiorstw

ZAŁĄCZNIK 1

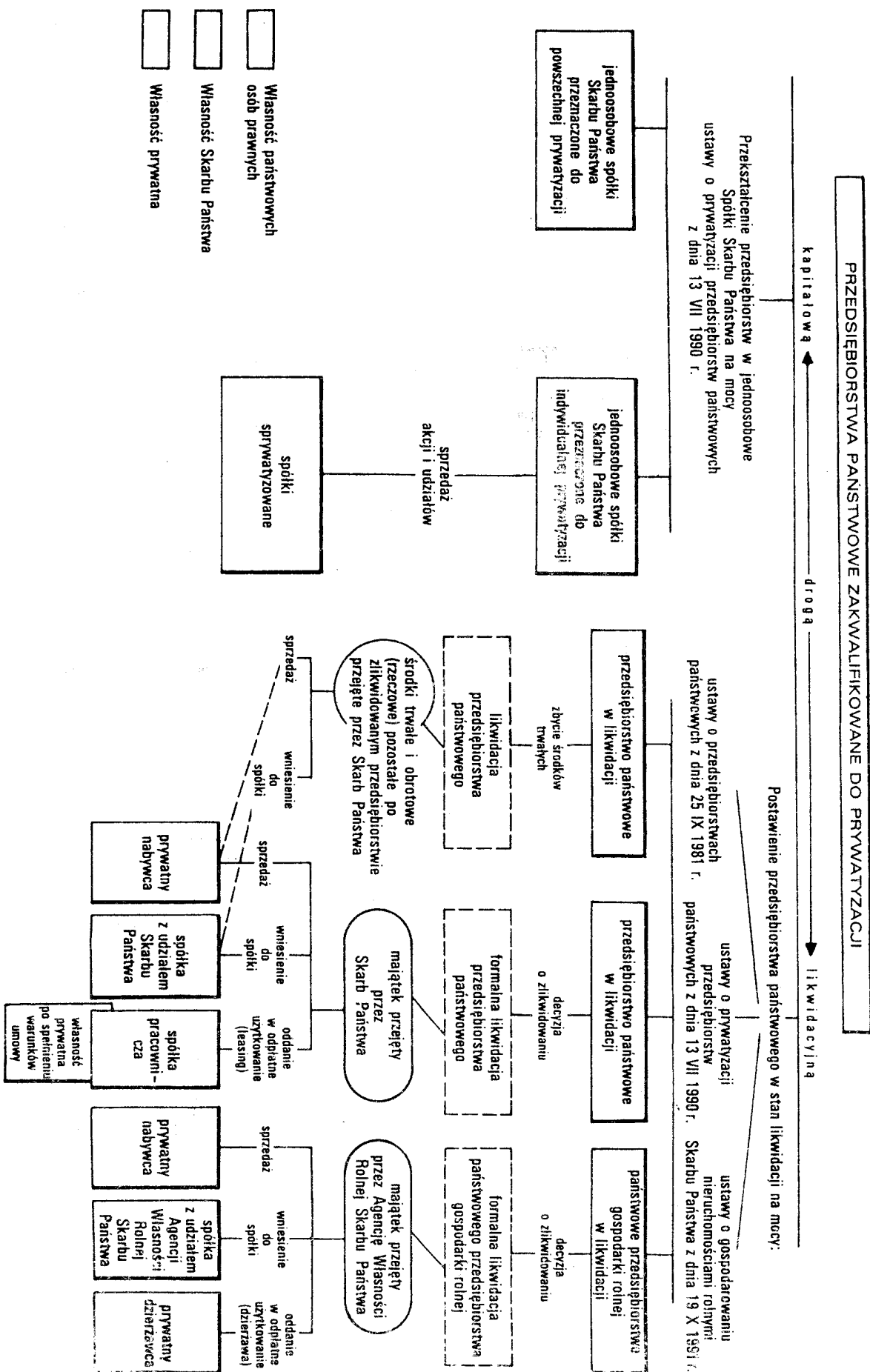
SCHEMAT GRUPOWANIA DANYCH O GOSPODARCE NARODOWEJ

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS, 1993 r.

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS, 1993 r.

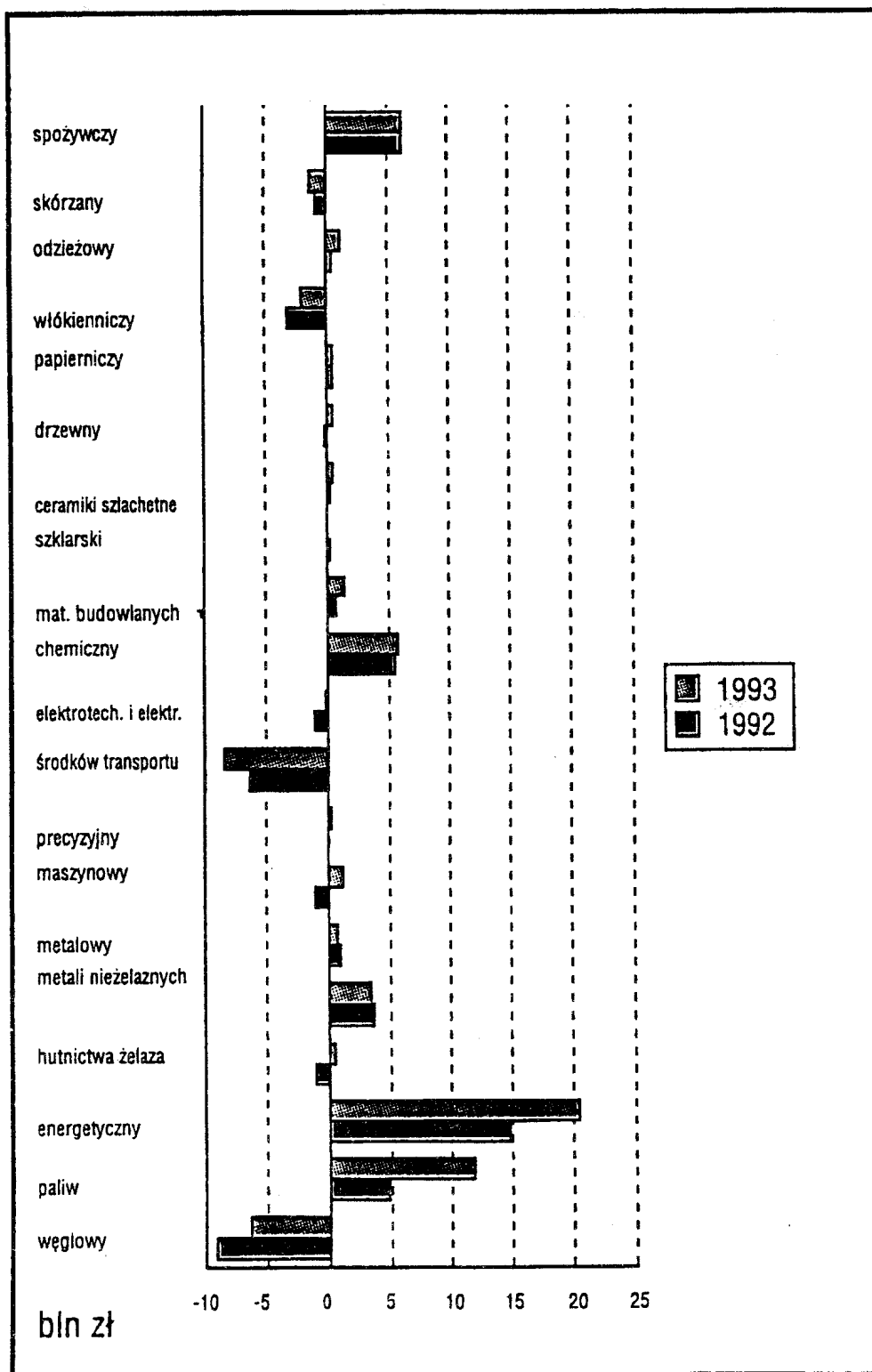
SCHEMAT PROCESU PRYWATYZACJI

ZALĄCZNIK 2

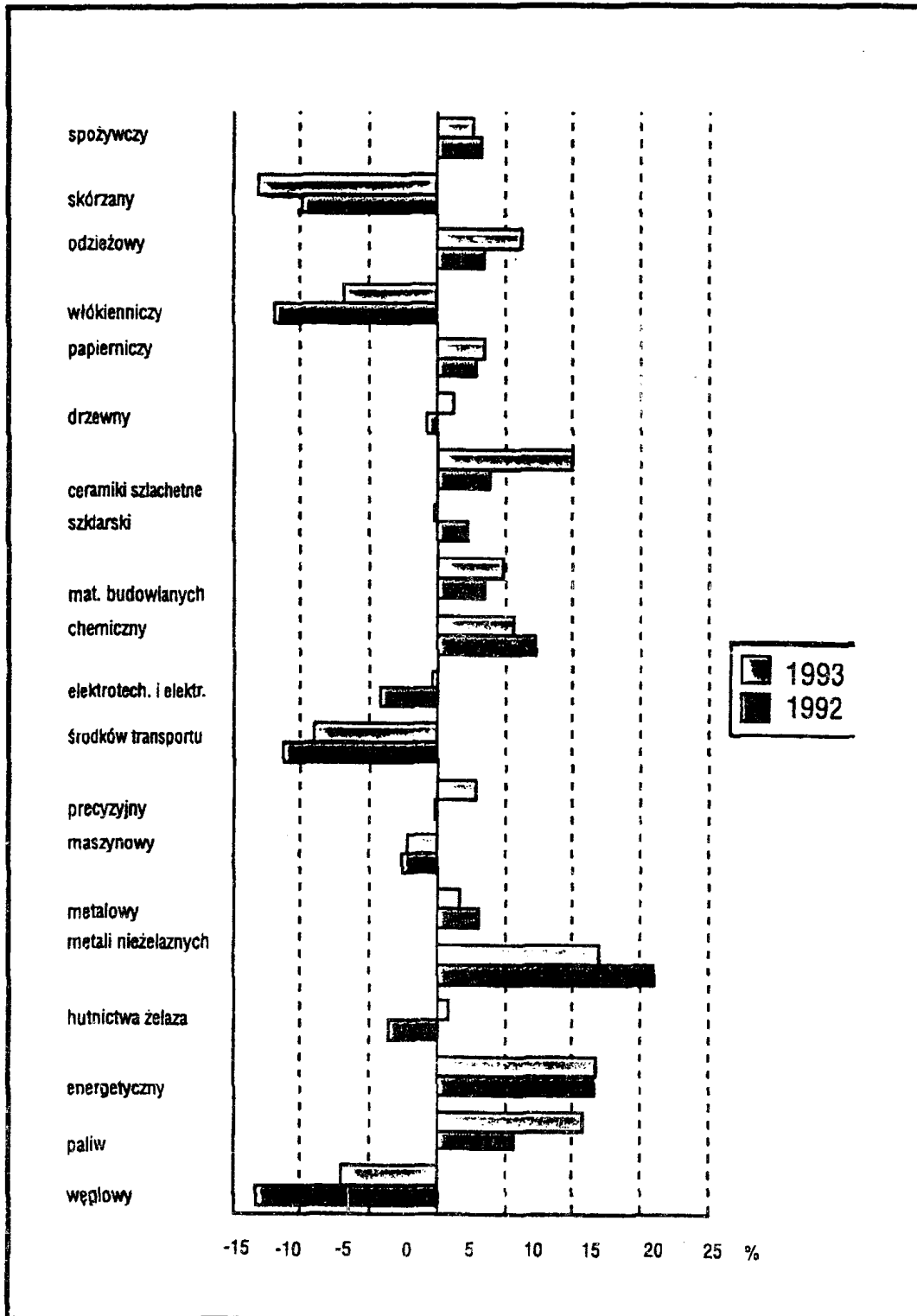
ZAŁĄCZNIK 3

Wynik finansowy brutto w przekroju gałęziowym (w bln zł)

ZAŁĄCZNIK 4

Rentowność w latach 1992–1993 w przekroju gałęziowym

ZAŁĄCZNIK 5

Działy, grupy i gałęzie gospodarki narodowej	Ilość spółek	ZYSKOWN. SPRZED.	WSKAŹN POKRYĆ BIEŻ. ZO- BOW.	WSKAŹN SPŁATY BIEŻ. ZO- BOW.	WSKAŹNIK RENTOWN. NETTO	WSKAŹNIK RENTOWN. BRUTTO	UDZIAŁ KOSZTÓW W UZYSK. PRZYCH.
A. PRZEMYSŁ	344	-1.86%	1.43	0.72	-1.89%	3.06%	95.43%
I. PRZEMYSŁ PALIWOWO-ENERGETYCZNY	5	7.07%	2.05	1.20	5.79%	10.78%	89.70%
1. Przemysł paliw	2	6.98%	2.01	1.15	5.61%	10.45%	89.98%
2. Przemysł energetyczny	3	8.58%	2.43	1.80	10.31%	19.06%	83.27%
II. PRZEMYSŁ METALURGICZNY	11	2.97%	2.00	1.07	3.29%	10.31%	90.25%
1. Przemysł hutnictwa żelaza	5	0.16%	1.55	0.93	0.17%	3.22%	96.65%
2. Przemysł metali nieżelaznych	6	5.35%	2.94	1.35	6,31%	17.19%	84.81%
III. PRZEMYSŁ ELEKTROMASZYNOWY	146	-2.22%	1.43	0.71	-2.26%	2.65%	95.79%
1. Przemysł metalowy	27	-1.89%	1.45	0.72	-1.92%	2.99%	95.65%
2. Przemysł maszynowy	63	-10.55%	1.11	0.62	-10.55%	-5.04%	99.91%
3. Przemysł precyzyjny	11	0.49%	2.00	0.87	0.54%	9.49%	90.33%
4. Przemysł środków transportu	21	-27.33%	1.03	0.48	-25.09%	-22.56%	107.86%
5. Przemysł elektrotechniczny i elektro	24	-11.13%	0.80	0.44	-11.54%	-4.80%	95.07%
IV. PRZEMYSŁ CHEMICZNY	38	0.47%	1.34	0.77	0.50%	5.71%	92.64%
1. Przemysł chemiczny	38	0.47%	1.34	0.77	0.50%	5.71%	92.64%
V. PRZEMYSŁ MINERALNY	33	0.59%	1.62	1.01	0.64%	7.33%	91.02%
1. Przemysł materiałów budowlanych	25	1.56%	1.94	1.27	1.71%	8.79%	90.58%
2. Przemysł szklarski	5	-10.78%	0.62	0.28	-10.75%	-7.45%	98.41%
3. Przemysł ceramiki szlachetnej	3	1.61%	1.23	0.51	1.76%	8.10%	88.02%
VI. PRZEMYSŁ DRZEWNOPAPIERNICZY	20	1.37%	1.36	0.84	1.49%	7.26%	90.25%
1. Przemysł drzewny	13	-1.89%	1.55	0.90	-1.96%	2.00%	92.97%
2. Przemysł papierniczy	7	3.33%	1.25	0.80	3.76%	10.71%	88.55%
VII. PRZEMYSŁ LEKKI	53	-5.18%	0.88	0.42	-5.11%	-0.96%	96.16%
1. Przemysł włókienniczy	45	-5.28%	0.89	0.42	-5.15%	-1.38%	96.68%
2. Przemysł odzieżowy	3	12.13%	4.71	2.65	15.85%	30.43%	76.46%
3. Przemysł skórzany	5	-16.92%	0.57	0.28	-15.84%	-12.97%	104.15%

VIII. PRZEMYSŁ SPOŻYWCZY	30	1.71%	1.19	0.40	1.46%	5.75%	94.69%
1. Przemysł spożywczy	30	1.71%	1.19	0.40	1.46%	5.75%	94.69%
IX. POZOSTAŁE GAŁĘZIE PRZEMYSŁU	8	-3.13%	1.07	0.58	-3.17%	-1.15%	98.66%
1. Przemysł paszowy i utylizacyjny	4	-1.15%	1.28	0.87	-1.16%	0.95%	99.19%
2. Przemysł poligraficzny	2	1.90%	1.41	0.96	2.09%	8.07%	91.00%
3. Pozostałe branże przemysłu	2	-9.40%	0.89	0.33	-9.38%	-8.46%	99.17%
B. BUDOWNICTWO	52	-1.47%	1.82	1.48	-1.51%	1.93%	97.22%
1. Budownictwo ogólne	9	-4.98%	1.19	0.88	-5.11%	-0.37%	97.39%
2. Budownictwo produkcyjno-usługowe	34	-1.01%	1.96	1.64	-1.04%	1.75%	97.65%
3. Budownictwo specjalistyczne	9	-0.25%	2.08	1.61	-0.27%	5.28%	94.81%
C. ROLNICTWO		-23.72%	3.31	3.07	-20.22%	-17.56%	117.27%
1. Obsługa rolnictwa		-23.72%	3.31	3.07	-20.22%	-17.56%	117.27%
D. TRANSPORT	10	8.12%	5.65	5.24	10.05%	23.89%	80.73%
1. Transport kolejowy		5.13%	8.15	6.91	5.90%	14.39%	86.96%
2. Transport morski	7	9.23%	6.05	5.68	11.77%	27.77%	78.42%
3. Transport wodny śródlądowy		2.90%	2.19	1.79	3.16%	7.87%	91.91%
4. Spedycja i transport konny		-1.70%	1.11	0.94	-1.70%	-1.41%	100.03%
E. HANDEL	4	1.68%	1.84	1.02	1.71%	1.55%	98.28%
1. Handel wewnętrzny rynkowy		0.56%	1.62	0.66	0.56%	1.24%	98.55%
2. Handel zagraniczny		15.07%	2.37	1.87	15.85%	5.48%	95.09%
F. POZOSTAŁE GAŁĘZIE PRODUKCJI MATERIALNEJ		-48.39%	0.30	0.29	-32.61%	-32.61%	148.39%
1. Jednostki usług informatycznych		-48.39%	0.30	0.29	-32.61%	-32.61%	148.39%
G. KULTURA FIZYCZNA I WYPOCZYNEK		1.39%	2.20	1.86	1.47%	7.43%	92.18%
1. Turystyka i wypoczynek		1.39%	2.20	1.86	1.47%	7.43%	92.18%
H. POZOSTAŁE BRANŻE USŁUG NIEMATERIALNYCH		-3.14%	2.02	1.85	-3.84%	8.35%	81.58%
1. Pozostałe jednostki usług niematerialnych		-3.14%	2.02	1.85	-3.84%	8.35%	81.58%
I. FINANSE I UBEZPIECZENIA		-2815.88%	0.42	0.42	-1886.84%	-1752.78%	149.24%
1. Finanse		-2815.88%	0.42	0.42	-1886.84%	-1752.78%	149.24%